

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

Αρχαίας & Νέας
ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Για το Γυμνάσιο και το Λύκειο

Α' ΤΕΥΧΟΣ

Όνοματικά μέρη του λόγου

ΠΕΡΙΕΧΕΙ

- Ασκήσεις κλιμακούμενης δυσκολίας παράλληλων συντακτικών φαινομένων της Αρχαίας και Νέας Ελληνικής Γλώσσας
- Πρακτικούς κανόνες
- Ανακεφαλαιωτικούς πίνακες της διδακτέας ύλης
- Απαντήσεις των ασκήσεων

«Η ελληνική γλώσσα
δεν έπαυε ποτέ της να μιλάει.
Δίκεται τις απόψεις που δίκαια παύει ζωντανή,
αλλά δεν παρουσιάζει μανία κάμα»
Γ. Σερφής

Κάθε γνήσιο αντίτυπο φέρει τις υπογραφές των συγγραφέων

ISBN 978-960-456-328-9

© Copyright: Εκδόσεις ΖΗΤΗ, Α. Γιαγκοπούλου, Κ. Παπαχατζοπούλου, Θεσσαλονίκη 2012

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία	Π. ΖΗΤΗ & Σια ΟΕ
Εκτύπωση	18ο χλμ Θεσ/νίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία	Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
	Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ - ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΝΩΣΗ ΕΚΔΟΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ:
Στοά του Βιβλίου (Πεσμαζόγλου 5), 105 64 Αθήνα • Τηλ.-Fax: 210.3211.097

ΑΠΟΘΗΚΗ ΑΘΗΝΩΝ - ΠΩΛΗΣΗ ΧΟΝΔΡΙΚΗ:
Ασκληπιού 60, 114 71 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η γλώσσα είναι ζωντανός οργανισμός, είναι «ανάσα ζωντανών ανθρώπων». Δέχεται αλλαγές, αλλοιώσεις, ακολουθεί και αφομοιώνει την εποχή της, εξελίσσεται. Η στατικότητα είναι άγνωστη γι' αυτήν. Αυτό που τη χαρακτηρίζει είναι η δυναμική της ανανέωσης. Ακολουθεί τη σκέψη των ανθρώπων που τη μιλούν και την εκφράζει ταυτόχρονα. Αυτές οι διακυμάνσεις της, που κάνουν να μοιάζει σχεδόν ματαιοπονία η προσπάθεια συστηματικοποίησής της, «παγίδευσής» της σε κανόνες και «κουτάκια», αυτές ακριβώς είναι η δύναμη και η γοητεία της. Πραγματικά, η όποια απόπειρα οριοθέτησης και συστηματοποίησης της γλώσσας βρίσκει πάντοτε ως αντίπαλο την ποικιλομορφία και εξελικτικότητά της. Πλήθος κανόνων, εξαιρέσεων, αλληλοσυγκρουόμενων προσεγγίσεων των συντακτικών της δομών πιστοποιούν μία τέτοια παρατήρηση.

Καθώς μελετούμε λοιπόν τις μορφές και τις δομές της, διαπιστώνουμε απόκλιση της σημερινής, νέας ελληνικής γλώσσας από την αρχαία, η οποία πραγματικά παρουσιάζεται πιο πλούσια, ικανή να αποδώσει οποιαδήποτε «απόχρωση» ψυχής, σκέψης, διάνοησης, όσο λεπτή κι αν είναι. Έτσι, η προσπάθεια να μελετηθεί και να συστηματοποιηθεί οδήγησε σε μία θεωρία «συντακτικού» ογκώδη, εφόσον οι εκφάνσεις της υπήρξαν πλήθος.

Με την πάροδο των χρόνων για την ένταξη των ανθρώπων στη συνεχώς μεταβαλλόμενη κοινωνική πραγματικότητα και την αφομοίωση από αυτούς των νέων δεδομένων της, επιβλήθηκε ένας απλοποιητικός μηχανισμός, που προωθεί τη συντόμευση και τη λιτότητα ιδιαίτερα στη σύγχρονη κοινωνία, μηχανισμός που ασφαλώς άγγιξε και τη γλώσσα των σύγχρονων ανθρώπων. Έτσι, ακολουθώντας την εποχή της, η γλώσσα του σημερινού Έλληνα είναι πιο «φτωχή», πιο απλοποιημένη σε σύγκριση με την αρχαία.

Παρ' όλα αυτά ενότητα της γλώσσας υπάρχει και είναι αδιάσπαστη.

Στόχος του εγχειρήματός μας είναι να καταδειχθεί αυτή η αδιάσπαστη ενότητα μέσα ακόμη και από τις αλλαγές που συντελέστηκαν στις δομές της. Προσπαθούμε να παρουσιάσουμε παράλληλα θεωρητικές επισημάνσεις για τα συντακτικά φαινόμενα της Αρχαίας και Νέας Ελληνικής και να δώσουμε τύπους ασκήσεων που συντελούν στη διείσδυση και στη μία και στην άλλη μορφή της.

Οι μαθητές, μέσα από τους συσχετισμούς των συντακτικών φαινομένων και την προσπάθεια απάντησης-λύσης των ασκήσεων, θα κατανοήσουν τους γλωσσικούς μηχανισμούς, θα εμβαθύνουν σ' αυτούς και θα μπορούν να τους αναγνωρίζουν, αλλά και να τους χρησιμοποιούν στις διάφορες επικοινωνιακές περιστάσεις.

Από την άλλη, **οι καθηγητές** έχουν την ευχέρεια να επιλέξουν ασκήσεις οποιασδήποτε βαθμίδας δυσκολίας είτε διδάσκουν αρχαία είτε νέα ελληνικά, ώστε να βοηθήσουν τους μαθητές να εμπεδώσουν τη διδαχθείσα ύλη του συντακτικού. Θα επωφεληθούν ιδιαίτερα οι καθηγητές που διδάσκουν αρχαία ελληνικά, εφόσον μπορούν να στηρίξουν με παραδείγματα της νέας ελληνικής (που είναι πιο προσιτή στα παιδιά) τη διδασκαλία ενός συντακτικού φαινομένου. Αλλά και οι καθηγητές που διδάσκουν νέα ελληνικά, θα έχουν τη δυνατότητα να επιλέξουν από ένα πλήθος ασκήσεων που θα ανταποκρίνονται στους εκάστοτε διδακτικούς στόχους.

Βέβαια, η προσπάθεια παράθεσης θεωρητικών επισημάνσεων σχετικών με τα συντακτικά φαινόμενα της Ελληνικής γλώσσας καθώς και η παράθεση παράλληλων τύπων ασκήσεων δεν μπορεί να χαρακτηρίζεται από απόλυτη αντιστοιχία, αφού στη νέα ελληνική γλώσσα εξαλείφθηκαν ή περιορίστηκαν ορισμένα φαινόμενα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΝΟΤΗΤΑ 1η

Ο ΛΟΓΟΣ

Περίοδος - Ημιπερίοδος (κώλον) - Πρόταση	11
α. Περίοδος	11
β. Ημιπερίοδος ή κώλον	13
γ. Πρόταση	13
<i>Χωρισμός προτάσεων</i>	15
Ασκήσεις χωρισμού περιόδων, ημιπεριόδων και προτάσεων	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	18
<i>Νέα Ελληνικά</i>	20

ΕΝΟΤΗΤΑ 2η

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είδη προτάσεων	23
1. Ως προς το περιεχόμενο	23
<i>Τα μέρη της πρότασης</i>	24
<i>Λεκτικά σύνολα</i>	26
2. Ως προς τη δομή ή τους όρους/συστατικά	27
3. Ως προς την ποιότητα ή το ποιόν τους	30
4. Ως προς τη σχέση τους με άλλες	30
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας: είδη προτάσεων	32
Ασκήσεις στα είδη των προτάσεων	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	33
<i>Νέα Ελληνικά</i>	34

ΕΝΟΤΗΤΑ 3η

ΚΥΡΙΟΙ ΟΡΟΙ

Το υποκείμενο	39
Μορφές υποκειμένου	39
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας υποκειμένου	42
Ασκήσεις στο υποκείμενο	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	44
<i>Νέα Ελληνικά</i>	47

Το κατηγορούμενο	50
Μορφές κατηγορούμενου	50
Συμφωνία του κατηγορούμενου προς το υποκείμενο	51
Γενική κατηγορηματική	52
Ρήματα που δέχονται κατηγορούμενο ή ρήματα συνδετικά	53
Επιρρηματικό κατηγορούμενο	55
Κατηγορούμενο προληπτικό ή του αποτελέσματος	57
Κατηγορούμενο σε υποκείμενο απαρεμφάτου ή μετοχής	58
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας κατηγορούμενου	59
Ασκήσεις στο κατηγορούμενο (Αρχαία Ελληνικά)	61
Ασκήσεις γενικής κατηγορηματικής (Αρχαία Ελληνικά)	63
Ασκήσεις επιρρηματικού και προληπτικού κατηγορούμενου (Αρχαία Ελληνικά)	64
Ασκήσεις στο κατηγορούμενο (Νέα Ελληνικά)	66
Το αντικείμενο	69
Μορφές αντικειμένου	69
Είδη αντικειμένου	70
Παρατηρήσεις στο σύστοιχο αντικείμενο	71
Μονόπτωτα ρήματα	72
Δίπτωτα ρήματα (άμεσο & έμμεσο αντικείμενο)	74
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας αντικειμένου	79
Ασκήσεις στο αντικείμενο	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	80
<i>Νέα Ελληνικά</i>	84

ΕΝΟΤΗΤΑ 4η

ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Είδη προσδιορισμών	89
Ομοιόπτωτοι προσδιορισμοί	90
Είδη ομοιόπτωτων προσδιορισμών	90
α. Επιθετικός προσδιορισμός	90
β. Κατηγορηματικός προσδιορισμός	93
Διαφορά επιθετικού - κατηγορηματικού προσδιορισμού	94
Ασκήσεις στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (1)	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	95
<i>Νέα Ελληνικά</i>	98
γ. Επεξήγηση	101
δ. Παράθεση	103
Ιδιαίτερες περιπτώσεις ομοιόπτωτων προσδιορισμών	107

Ασκήσεις στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (2)	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	108
<i>Νέα Ελληνικά</i>	111
Ετερόπρωτοι προσδιορισμοί	114
Η γενική	114
<i>Γενική κτητική</i>	114
<i>Γενική του δημιουργού</i>	115
<i>Γενική της ύλης</i>	115
<i>Γενική του περιεχομένου, της χρήσης, του σκοπού</i>	116
<i>Γενική της ιδιότητας</i>	116
<i>Γενική υποκειμενική</i>	117
<i>Γενική αντικειμενική</i>	117
<i>Γενική διαιρετική</i>	119
<i>Γενική της αιτίας</i>	120
<i>Γενική της αξίας ή τιμήματος</i>	120
<i>Γενική συγκριτική</i>	121
Σύγκριση - β' όρος σύγκρισης	121
Η δοτική	123
Η αιτιατική	124
Ασκήσεις στους ετερόπρωτους προσδιορισμούς	
<i>Αρχαία Ελληνικά</i>	125
<i>Νέα Ελληνικά</i>	129
Ανακεφαλαιωτικός πίνακας προσδιορισμών	132
Δοτική προσωπική	134
Ασκήσεις στη δοτική προσωπική (Αρχαία Ελληνικά)	136

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ

Ασκήσεις χωρισμού περιόδων, ημιπεριόδων και προτάσεων	139
Ασκήσεις στα είδη των προτάσεων	141
Ασκήσεις στο υποκείμενο	143
Ασκήσεις στο κατηγορούμενο (A.E.)	145
Ασκήσεις γενικής κατηγορηματικής (A.E.)	146
Ασκήσεις επιρρηματικού και προληπτικού κατηγορούμενου (A.E.)	147
Ασκήσεις στο κατηγορούμενο (N.E.)	148
Ασκήσεις στο αντικείμενο	149
Ασκήσεις στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (1)	151
Ασκήσεις στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς (2)	153
Ασκήσεις στους ετερόπρωτους προσδιορισμούς	155
Ασκήσεις στη δοτική προσωπική (A.E.)	158

ΕΝΟΤΗΤΑ 1

Ο ΛΟΓΟΣ

Ο λόγος
είναι σύνολο

Όταν ερχόμαστε σε επαφή με το λόγο, είτε στην αρχαία είτε στη νέα του μορφή, αρχικά τον αντιμετωπίζουμε ως «όλο», ως σύνολο, και στη συνέχεια διεισδύουμε στα μέρη του αναζητώντας τις λεπτομέρειες στις σχέσεις τους.

Ένα κείμενο αποτελείται από παραγράφους, οι οποίες με τη σειρά τους απαρτίζονται από περιόδους, ημιπερίόδους, οι οποίες εμπεριέχουν προτάσεις, που, όπως είναι γνωστό, συντίθενται από λέξεις. Οι λέξεις όμως δεν μπαίνουν στο λόγο τυχαία, αλλά εκφέρονται βάσει ορισμένων κανόνων σύνταξης.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ – ΗΜΙΠΕΡΙΟΔΟΣ (ΚΩΛΟΝ) – ΠΡΟΤΑΣΗ

Α. Περίοδος

Ορισμός

Περίοδος ονομάζεται το μέρος του λόγου το οποίο περιλαμβάνει πολλά μικρότερα νοήματα, ένα από τα οποία είναι το κεντρικό (κύρια πρόταση) και γύρω από αυτό πλέκονται τα άλλα (δευτερευούσες προτάσεις) ή περιλαμβάνει πολλά μικρότερα νοήματα ισοδύναμα μεταξύ τους (κύριες προτάσεις).

Πρακτικός τρόπος εντοπισμού της περιόδου

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η περίοδος στα αρχαία ελληνικά ξεκινά από τελεία, ερωτηματικό ή θαυμαστικό και τελειώνει με τα ίδια σημεία στίξης. Μπορεί, βέβαια, ανάλογα με την έκδοση του αρχαίου κειμένου, η περίοδος να ξεκινά από **κεφαλαίο** ή **πεζό** (μικρό) γράμμα.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η περίοδος ξεκινά από κεφαλαίο γράμμα και τελειώνει σε τελεία, ερωτηματικό ή θαυμαστικό.

Σημείωση: Συχνά η περίοδος ταυτίζεται μόνο με το κεντρικό της νόημα (μία κύρια πρόταση).

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- 1) «*Ἡ μὲν δὴ Ἀθήνησι στάσις οὕτως ἐτελεύτησεν. ἐκ δὲ τούτου πέμψας Κύρος ἀγγέλους εἰς Λακεδαίμονα ἠξίου, οἷόσπερ αὐτὸς Λακεδαιμονίους ἦν ἐν τῷ πρὸς Ἀθηναίους πολέμῳ, τοιοῦτους καὶ Λακεδαιμονίους αὐτῷ γίγνεσθαι*».

Ξενοφ. Ελλ., ΙΙΙ, Κεφ. Ι.

1η περίοδος: «*Ἡ μὲν δὴ ... ἐτελεύτησεν.*»

Ἡ περίοδος ταυτίζεται με το κεντρικό της νόημα, δηλαδή ὅλη η περίοδος εἶναι μία κύρια πρόταση.

2η περίοδος: «*ἐκ δὲ τούτου ... γίγνεσθαι.*»

Ἡ περίοδος αποτελείται ἀπό:

- α) μία κύρια πρόταση: «*ἐκ δὲ τούτου... ἠξίου... τοιοῦτους... γίγνεσθαι*», ἡ ὁποία εἶναι το κεντρικό νόημα καὶ
- β) μία δευτερεύουσα, ἀναφορική παραβολική πρόταση: «*οἷόσπερ ... πολέμῳ*», ἡ ὁποία εἶναι το δευτερεύον νόημα.

- 2) «*τίς γὰρ ἤδη καταλείπεται αὐτοῖς εὐμενής; οὐκ Ἀργεῖοι μὲν ἀεὶ ποτε δυσμενεῖς αὐτοῖς ὑπάρχουσιν; Ἡλεῖοί γε μὴν νῦν ἔστερημένοι καὶ χώρας πολλῆς καὶ πόλεων ἐχθροὶ αὐτοῖς προσγεγένηται*».

Ξενοφ. Ελλ., ΙΙΙ, Κεφ. V.

1η περίοδος: «*τίς γὰρ ... εὐμενής;*»

Ἡ περίοδος εἶναι μία ευθεία ερωτηματική πρόταση που ἀποτελεῖ καὶ ἓνα κεντρικό νόημα.

2η περίοδος: «*οὐκ Ἀργεῖοι ... ὑπάρχουσιν;*»

Ἡ περίοδος εἶναι ἄλλη μία ευθεία ερωτηματική πρόταση που καὶ αὐτή ταυτίζεται με το κεντρικό νόημα.

3η περίοδος: «*Ἡλεῖοί γε μὴν ... προσγεγένηται*».

Ἡ περίοδος εἶναι μία κύρια πρόταση, που καὶ αὐτή ταυτίζεται με το κεντρικό νόημα.

➡ Προσέξτε το γεγονός ὅτι ἡ 2η περίοδος ξεκινά με μικρό γράμμα (*οὐκ*) μετά ἀπό ερωτηματικό, ἐνῶ ἡ 3η περίοδος ξεκινά με κεφαλαίο γράμμα (*Ἡλεῖοί*) μετά ἀπό το ἴδιο σημεῖο στίξης.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- 1) «*Ἡ ἀνθρωπιά μας δεν εἶναι ἀρκετά δυνατή, ὥστε να οργανωθεί σε πράξη, να ἀποσεισῆ το βάρος της κακῆς συνήθειας, να ἀναθεωρήσῆ τη ζωὴ, να ξεσηκώσῆ τη συνείδηση, να φουσκώσῆ σε ἀγανάκτηση, σε δημιουργικό πάθος*».

Αγγ. Τερζάκης «*Το παιδί με τα κεράκια*».

Κεντρικό νόημα:

«*Ἡ ἀνθρωπιά μας δεν εἶναι ἀρκετά δυνατή*». (κύρια πρόταση)

Δευτερεύοντα νοήματα:

- α) «*ὥστε να ... πράξη*» (δευτ. ἀποτελεσματική πρόταση)
 - β) «*να ἀποσεισῆ ... συνήθειας*» (δευτ. ἀποτελεσματική πρόταση)
 - γ) «*να ... ζωὴ*» (δευτ. ἀποτελεσματική πρόταση)
 - δ) «*να ... συνείδηση*» (δευτ. ἀποτελεσματική πρόταση)
 - ε) «*να ... πάθος*». (δευτ. ἀποτελεσματική πρόταση)
- 2) «*Οἱ μηχανικοὶ πήραν βαθιῆς ἀναπνοῆς φτάνοντας στο γαλανό πέλαγος, μάζεψαν τις κορδέλες τους, τις μηχανοῦλες τους, τα κοντάρια καὶ τα τεφτέρια τους καὶ ξαπλώθηκαν στο καπηλειό του Μιχαλόκου*».

Π. Γλέζος «*Ὁ εναέριος*»

Εδώ ἡ περίοδος ἀποτελεῖται ἀπό τρία ἰσοδύναμα νοήματα (τρεις κύριες προτάσεις):

- α) «*Οἱ μηχανικοὶ ... πέλαγος*»
 - β) «*μάζεψαν ... τεφτέρια τους*»
 - γ) «*ξαπλώθηκαν ... Μιχαλόκου*».
- 3) «*Ἡ ἀκτημοσύνη ἐδῶ εἶναι ολοκληρωτική. Ἀκόμα καὶ τα πιο μικρά, τα πιο ἀσήμαντα πράγματα εἶναι κοινά. Ὑποχρεωτικά εἶναι κοινά καὶ τα γεύματα, που ἔχουν καὶ αὐτά χαρακτήρα ἱερῆς τελετῆς*».

Γ. Θεοτοκάς «*Ἁγιον Ὄρος*»

1η περίοδος: «*Ἡ ἀκτημοσύνη ... ολοκληρωτική*» (κύρια πρόταση).

2η περίοδος: «*Ἀκόμα καὶ ... εἶναι κοινά*» (κύρια πρόταση).

3η περίοδος: «*Ὑποχρεωτικά ... τελετῆς*».

Αὐτή ἡ περίοδος ἀποτελεῖται ἀπό:

- α) μία κύρια πρόταση: «*Ὑποχρεωτικά... γεύματα*» (κεντρικό νόημα)
- β) μία δευτερεύουσα ἀναφορική: «*που ἔχουν ... τελετῆς*» (δευτερεύον νόημα)

Β. Ημιπερίοδος ή κώλον

Ορισμός

Ημιπερίοδος ονομάζεται το μέρος της περιόδου που εμπεριέχει ένα ή περισσότερα αυτοτελή νοήματα, τα οποία όμως συμπληρώνονται από άλλα ή έρχονται σε αντίθεση με άλλα αυτοτελή νοήματα της ίδιας περιόδου. Έτσι, δεν είναι ποτέ δυνατό να μιλούμε για μία ημιπερίοδο, αλλά τουλάχιστον για δύο.

Πρακτικός τρόπος εντοπισμού της ημιπεριόδου

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η ημιπερίοδος στα αρχαία ελληνικά ξεκινά από:

- 1) κεφαλαίο ή μικρό γράμμα μετά από τελεία και τελειώνει σε άνω τελεία,
- 2) άνω τελεία και τελειώνει σε τελεία, ερωτηματικό ή θαυμαστικό,
- 3) άνω τελεία και τελειώνει σε άνω τελεία.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η ημιπερίοδος ξεκινά από:

- 1) κεφαλαίο και τελειώνει σε άνω τελεία,
- 2) άνω τελεία και τελειώνει σε τελεία, ερωτηματικό ή θαυμαστικό,
- 3) άνω τελεία και τελειώνει σε άνω τελεία.

Σημείωση: Στις περιπτώσεις 2 και 3 η ημιπερίοδος ασφαλώς ξεκινά με μικρό γράμμα.

Παραδείγματα

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

«Καὶ οὐχ ἦσσαν λησταὶ ἦσαν οἱ νησιῶται, Κἄρες τε ὄντες καὶ Φοίνικες· οὗτοι γὰρ δὴ τὰς πλείστας τῶν νήσων ᾤκησαν». Θουκ. Ιστορία, Α', 8.

1η ημιπερίοδος: «Καὶ οὐχ ... καὶ Φοίνικες»

Η ημιπερίοδος είναι μια κύρια πρόταση.

2η ημιπερίοδος: «οὗτοι γὰρ ... ᾤκησαν.»

Η ημιπερίοδος είναι μία κύρια πρόταση, που μαζί με την προηγούμενη ημιπερίοδο ολοκληρώνουν μια αυτοτελή περίοδο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1) «Στις τέσσερις πια, δε θα μπορώ να καθίσω και θα τρώγομαι· θα ανακαλύψω την αξία της ευτυχίας». Σ. Εξυπερύ «Μικρός Πρίγκιπας»

1η ημιπερίοδος: «Στις τέσσερις ... τρώγομαι»

2η ημιπερίοδος: «θα ανακαλύψω ... ευτυχίας».

2) «Είχαμε γίνει σπουδαίοι φίλοι· δεν έτυχε μία φορά -νύχτα ή μέρα, στενοχωρημένος ή χαρούμενος αν ήμουν- να περάσω πλάι του και να μην το προσέξω». Στρ. Τσίρκας «Το δέντρο»

α' ημιπερίοδος: «Είχαμε ... φίλοι»

β' ημιπερίοδος: «δεν έτυχε ... προσέξω».

Γ. Πρόταση

Ορισμός

Πρόταση είναι το μικρότερο δυνατό τμήμα του διαρθρωμένου λόγου, που περιέχει ένα διανόημα και που, όταν ενώνεται με άλλα παρόμοια τμήματα, σχηματίζουν το ολοκληρωμένο νόημα μιας περιόδου.

Κάθε τέτοιο τμήμα λόγου (πρόταση) διατυπώνει μία κρίση, κάποια επιθυμία, απορία, προσταγή κ.τ.λ.

Παρατηρήσεις:

- 1) Συχνά μία πρόταση μπορεί να ταυτίζεται με μία περίοδο.
- 2) Υπάρχουν προτάσεις που εκφράζουν αυθύπαρκτα νοήματα που μπορούν να σταθούν μόνα τους στο λόγο, δηλαδή **κύριες ή ανεξάρτητες** και προτάσεις οι οποίες εκφράζουν νοήματα που δεν μπορούν να σταθούν μόνα τους στο λόγο, δηλ. **δευτερεύουσες ή εξαρτημένες**. (βλ. ενότητα Είδη Προτάσεων, σελ. 23).

Παραδείγματα προτάσεων

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α) «Ἐρεῖ δὲ ὡς ὄργισθεὶς εἶρηκεν. Ὑμεῖς δ' ἐνθυμείσθε ὅτι ὁ νομοθέτης οὐδεμίαν συγγνώμην ὀργῇ δίδωσιν, ἀλλὰ ζήμιοι τὸν λέγοντα, ἐὰν μὴ ἀποδεικνύῃ ἀληθῆ.»

Λυσίας, Κατὰ Θεομνήστου Β', 11.

1η πρόταση: «Ἐρεῖ ... εἶρηκεν.» Κύρια πρόταση που ταυτίζεται με μία περίοδο

2η πρόταση: «Ὑμεῖς δ' ἐνθυμείσθε» Κύρια πρόταση

3η πρόταση: «ὅτι ... δίδωσιν» Δευτερεύουσα ειδική πρόταση

4η πρόταση: «ἀλλὰ ... λέγοντα» Δευτερεύουσα ειδική πρόταση

5η πρόταση: «ἐὰν ... ἀληθῆ» Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.

Β) «Πρὸς ταῦτ' ἄρα καὶ σύ, τὸ δίκαιον, τοὺς λόγους ποιήσεις;» Πλάτ. Αλκιβιάδης.

Μία ευθεία ερωτηματική, ανεξάρτητη πρόταση που ταυτίζεται με μία περίοδο.

Γ) «Τί ἂν οὖν βουλόμενος ἐγὼ τοιοῦτον κίνδυνον ἐκινδύνεον, εἰ μὴ τὸ μέγιστον τῶν ἀδικημάτων ἦν ὑπ' αὐτοῦ ἡδικομένος;» Λυσίας, Ὑπὲρ τοῦ Ἐρατοσθένους φόνου, 46.

1η πρόταση: «Τί ἂν ... ἐκινδύνεον»

Ευθεία ερωτηματική πρόταση

2η πρόταση: «εἰ μὴ ... ἡδικομένος»

Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α) «Όταν μας έβλεπε έτσι συναγμένους, του άρεσε να διηγείται παραμύθια και ιστορίες της ζωής του.»

Α. Καρκαβίτσας, «Θείον Όραμα»

1η πρόταση: «Όταν ... συναγμένους»

Δευτερεύουσα χρονική πρόταση

2η πρόταση: «του άρεσε»

Κύρια πρόταση

3η πρόταση: «να διηγείται ... ζωής του.»

Δευτερεύουσα βουλητική πρόταση.

Β) «Οι άνεμοι στο μέρος αυτό είναι συχνοί και δυνατοί και η αποβίβαση είναι πολλές φορές επικίνδυνη.»

1η πρόταση: «Οι άνεμοι ... είναι δυνατοί»

Κύρια πρόταση

2η πρόταση: «και ... επικίνδυνη.»

Κύρια πρόταση.

Γ) «Οι τύχες του πολέμου είναι υποκείμενες περισσότερο από κάθε άλλο πράγμα σε μια αδιάκοπη αλλαγή.»

Πρόκειται για μία κύρια πρόταση που ταυτίζεται με μία περίοδο.

Διάρθρωση νοημάτων, χωρισμός προτάσεων σε περίοδο

Στην ανθρώπινη επικοινωνία σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν τόσο η ικανότητα του πομπού να συνδέει με τέτοιο τρόπο τα νοήματα, ώστε να καταδεικνύει τις σχέσεις που επιθυμεί, όσο και η ικανότητα του δέκτη να εντοπίζει αυτές τις σχέσεις και να λαμβάνει το ορθό μήνυμα από τον πομπό, χωρίς παρερμηνείες και παρεξηγήσεις.

Σ' αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητη η γνώση των συντακτικών κανόνων, κάποιιοι από τους οποίους αφορούν και το χωρισμό προτάσεων μέσα σε μια περίοδο.

Για να κατανοήσουμε ένα κείμενο ή ένα τμήμα προφορικού λόγου, πρέπει να αντιμετωπίσουμε τα μέρη του (προτάσεις, λέξεις) ως τμήματα ενός όλου. Πρέπει δηλαδή να μη σταθούμε αποκλειστικά στην πρόταση ή στη λέξη, αλλά στη θέση της μέσα σ' ένα σύνολο από προτάσεις ή λέξεις αντίστοιχα.

Αρχίζουμε λοιπόν από την περίοδο και χωρίζουμε προτάσεις.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στα Αρχαία Ελληνικά είναι απαραίτητος ο χωρισμός προτάσεων μέσα στην περίοδο, όταν προσεγγίζουμε ένα αρχαίο κείμενο, γιατί μόνο τότε θα συλλάβουμε το ακριβές νόημα της περιόδου και θα μεταφράσουμε το κείμενο κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στα Νέα Ελληνικά ο χωρισμός προτάσεων μέσα στην περίοδο δε σχετίζεται ασφαλώς με τον τελικό σκοπό της ορθής μετάφρασης, όπως στα αρχαία, αλλά της σωστής πρόσληψης νοημάτων.

Βήματα για το χωρισμό των προτάσεων

Οι κανόνες χωρισμού προτάσεων είναι κοινοί και στα αρχαία και στα νέα ελληνικά.

1. Υπογραμμίζω τα ρήματα που υπάρχουν στην περίοδο. Σε κάθε περίοδο υπάρχουν **τουλάχιστον** τόσες προτάσεις όσα είναι και τα ρήματα. (Μπορεί να υπάρχουν περισσότερες, όταν κάποια ρήματα εννοούνται και γι' αυτό παραλείπονται)
2. Εντοπίζω **τους συνδέσμους** (των οποίων η γνώση είναι απαραίτητη), τις αναφορικές, ερωτηματικές αντωνυμίες και επιρρήματα που υπάρχουν στην περίοδο και προσπαθώ με βοήθo τη λογική μου να καθορίσω εκείνα που συνδέονται με τα ρήματα.
3. Προσέχω και τα **σημεία στίξης**, που συχνά (όχι πάντα) επιβεβαιώνουν τον ορθό χωρισμό προτάσεων.

Διακοπή προτάσεων

Συχνά, για να αποδοθούν και οι λεπτότερες αποχρώσεις της ανθρώπινης σκέψης, συμβαίνει ένα νόημα, μία πρόταση να διακόπτεται από άλλη ή άλλες και μετά να συνεχίζει το νόημα που διακόπηκε.

Η συγκεκριμένη διακοπή προτάσεων υποτάσσεται σε κάποιους κανόνες:

1. **Μία πρόταση, κύρια ή δευτερεύουσα μπορεί να διακόπτεται μόνο από:**
 - **μια δευτερεύουσα πρόταση** (η οποία θα εισάγεται με υποτακτικό σύνδεσμο ή αναφορική αντωνυμία ή αναφορικό επίρρημα).
 - **περισσότερες από μία δευτερεύουσες προτάσεις**, από τις οποίες τουλάχιστον η μία εξαρτάται από τη διακοπόμενη πρόταση και οι άλλες από αυτή που διακόπτει.

Σημείωση: Οι κύριες παρενθετικές είναι οι μόνες κύριες που μπορούν να διακόψουν άλλες προτάσεις, γιατί δεν αποτελούν σοβαρή περίπτωση διακοπής.
2. Η διακοπόμενη πρόταση δεν ολοκληρώνεται, παρά όταν ολοκληρωθούν οι παρεμβαλλόμενες προτάσεις.

Παραδείγματα

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α) «*Άγανακτῶ δὲ μάλιστα, ὦ ἄνδρες, ἔπειδ' ἀκούω τῶν μετὰ τούτου τινὸς λέγοντος ὡς οὐκ ἔστι τοῦτο προδιδόναι εἴ τις ἄχθετο ἐκ τῆς πόλεως· καὶ γὰρ οἱ πρόγονοί ποθ' ἡμῶν τὴν πόλιν καταλιπόντες ὄτε πρὸς Εὐέρξην ἐπολέμουν, εἰς Σαλαμίνα διέβησαν.*»

Λυκούργου, Κατὰ Λεωκράτους § 68-70.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Α) «*Ὅπως εἶδαμε, κατὰ τὴν πρώτην περίοδο (10^{ος} αἰ. 1453) παρατηροῦνται γλωσσικὲς καὶ γενικότερα πολιτιστικὲς ἀλλαγές, που δείχνουν ὅτι βρισκόμαστε στὴν ἀρχὴ ἐνὸς νεότερου κόσμου, τοῦ νεοελληνικοῦ.*»

(Κείμενα Νεοελλ. λογοτεχνίας. Εισαγωγή).

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1η ημιπερίοδος: «*Ἀγανακτῶ ... πόλεως*»

Αποτελείται από 4 προτάσεις, από τις οποίες η πρώτη είναι κύρια, ενώ όλες οι άλλες δευτερεύουσες που εισάγονται με υποτακτικούς συνδέσμους.

- α) «*Ἀγανακτῶ ... ὧ ἄνδρες*»: Κύρια πρόταση
- β) «*Ἐπειδὴν ... λέγοντος*»: Δευτερεύουσα χρονικο-υποθετική πρόταση (ἐπειδὴ + ἄν)
- γ) «*ὡς ... προδιδόναι*»: Δευτερεύουσα ειδική πρόταση
- δ) «*εἴ τις ... πόλεως*»: Δευτερεύουσα υποθετική πρόταση.

2η ημιπερίοδος: «*καὶ γὰρ οἱ πρόγονοί ... διέβησαν.*»

Αποτελείται από δύο προτάσεις, μία κύρια και μία δευτερεύουσα χρονική (ὅτε πρὸς Ξέρξην ἐπολέμουν), η οποία διακόπτει την κύρια μετά ακριβῶς από τη χρονική μετοχή καταλιπόντες, για να καταστήσει πιο σαφή το χρονικό προσδιορισμό.

- Β)** «*Ἄλλ' οἷμαι οἱ τιθέμενοι τοὺς νόμους οἱ ἀσθενεῖς ἄνθρωποι εἰσὶν καὶ οἱ πολλοί. πρὸς αὐτοὺς οὖν καὶ τὸ αὐτοῖς συμφέρον τοὺς (τε) νόμους τίθενται (καὶ) τοὺς ἐπαινοὺς ἐπαινοῦσιν καὶ τοὺς ψόγους ψέγουσιν.*»

Πλάτωνος, Γοργίας 483 Β-Δ

1η περίοδος: «*Ἄλλ' ...οἱ πολλοί.*» Αποτελείται από δύο κύριες προτάσεις: «*Ἄλλ' οἱ τιθέμενοι ... οἱ πολλοί.*». Μία κύρια πρόταση (εἰσὶν), που ξεκινά με τον αντιθετικό μεταβατικό σύνδεσμο (Ἄλλ') και που αμέσως διακόπτεται από την **κύρια παρενθετική*** πρόταση (οἷμαι).

2η ημιπερίοδος: «*πρὸς αὐτοὺς ... ψέγουσιν.*»

Αποτελείται από τρεις κύριες προτάσεις που συνδέονται κατά παράταξη με συμπλεκτικούς συνδέσμους.

- α) «*πρὸς αὐτοὺς ... τε ... τίθενται*»
- β) «*καὶ ... ἐπαινοῦσιν*»
- γ) «*καὶ ... ψέγουσιν.*»

- Γ)** «*Τῇ δὲ ὕστεραίᾳ ἀναγόμεναι αἶ τε Ἀττικαὶ τριάκοντα νῆες καὶ τῶν Κερκυραίων ὄσαι πλώιμοι ἦσαν ἐπέπλευσαν ἐπὶ τὸν ἐν τοῖς Συβότοις λιμένα, ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ἄρμουν, βουλόμενοι εἰδέναι εἰ ναυμαχήσουσιν.*»

Θουκυδίδου, Ι. 52

Η περίοδος αποτελείται από τέσσερις προτάσεις:

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στην περίοδο αυτή υπάρχουν τέσσερα ρήματα, άρα υπάρχουν τουλάχιστον τέσσερις προτάσεις.

- α) «*Ὅπως είδαμε*»: Δευτερεύουσα αναφορική παραβολική
- β) «*Κατά την πρώτη ... αλλαγές*» (εδώ ο σύνδεσμος «**και**» συνδέει τα επίθετα «*γλωσσικές*» και «*πολιτιστικές*» και όχι προτάσεις): Κύρια πρόταση
- γ) «*που δείχνουν*» (εισάγεται με την αναφ. αντ. *που* = οι οποίες ενν. αλλαγές): Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση
- δ) «*ότι ... νεοελληνικού*» (εισάγεται με τον ειδικό σύνδ. «*ότι*»): Δευτερεύουσα ειδική πρόταση.

- Β)** «*Στην τουρκοκρατούμενη Ελλάδα η Ευρωπαϊκή Αναγέννηση δεν έγινε αισθητή, επειδή οι συνθήκες που επικρατούσαν κατά τους δύο πρώτους αιώνες της δουλείας ήταν πολύ δυσμενείς.*»

- α) «*Στην τουρκοκρατούμενη ... αισθητή*»: Κύρια πρόταση
- β) «*Επειδή οι συνθήκες [.....] ήταν πολύ δυσμενείς*»: Δευτερεύουσα αιτιολογική
- γ) «*που- (οι οποίες συνθήκες) επικρατούσαν ... δουλείας*»: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση.

Σημείωση: Παρατηρούμε λοιπόν πως μία πρόταση μπορεί να διακόπτεται από μία άλλη και να συνεχίζει μετά από αυτή.

- Γ)** «*Εκεί τον επισκέπτεται ξαφνικά και αναπάντεχα ένα όμορφο αγοράκι –ο μικρός πρίγκιπας– που άφησε το μικρό ιδιωτικό πλανήτη του, επειδή είχε δυσκολίες μ' ένα λουλούδι που αγαπούσε, και γυρνώντας από πλανήτη σε πλανήτη έφτασε τελικά στη γη.*»

- 1^η πρ.: «*Εκεί ... πρίγκιπας.*»: Κύρια πρόταση
- 2^η πρ.: «*που ... (=ο οποίος)– πλανήτη του*»: Δευτερεύουσα αναφορική
- 3^η πρ.: «*επειδή ... λουλούδι*»: Δευτερεύουσα αιτιολογική
- 4^η πρ.: «*που (το οποίο) αγαπούσε*»: Δευτερεύουσα αναφορική

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

- α) «Τῇ δὲ ... τῶν Κερκυραίων ... ἐπέπλευσαν ... λιμένα»: Κύρια πρόταση. Οι συμπλεκτικοί σύνδεσμοι **τε** - **καί** συνδέουν τα δύο υποκείμενα του ρ. *ἐπέπλευσαν* (αἱ **τε** Ἄττικαὶ τριάκοντα νῆες **καί** ὄσαι ... ἦσαν)
- β) «ὄσαι πλώμοι ἦσαν»: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, υποκείμενο στο ρήμα της κύριας
- γ) «ἐν ᾧ οἱ Κορίνθιοι ὄρμουν βουλόμενοι εἰδέναι»: Δευτερεύουσα αναφορική πρόταση, προσδιοριστική στο *λιμένα*
- δ) «εἰ ναυμαχήσουσι»: Δευτερεύουσα, πλάγια ερωτηματική πρόταση, αντικείμενο στο *εἰδέναι*.

* Σημείωση:

Οι κύριες παρενθετικές είναι οι μόνες κύριες προτάσεις που μπορούν να διακόψουν άλλες προτάσεις. Η ύπαρξή τους δηλώνεται στο κείμενο είτε με τη χρήση παρενθέσεων είτε με τον *παρενθετικό* σύνδεσμο **γάρ**, ο οποίος γίνεται αντιληπτός από τη θέση του μέσα στην περίοδο. Μπορούμε, δηλαδή, ν' αντιληφθούμε ότι έχουμε μία κύρια παρενθετική πρόταση, εάν μέσα στην περίοδο εντοπίσουμε τη θέση του **γάρ** όχι μετά από την πρώτη ή δεύτερη λέξη της περιόδου, αλλά μετά από πολύ περισσότερες λέξεις.

π.χ. *Αἱ νῆες τοῖς Κερκυραίοις ἔπλεον γάρ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς οὐχ ἑωρῶντο.*

Η κύρια πρόταση διακόπτεται από την κύρια παρενθετική «*ἔπλεον γάρ ἐκ τοῦ ἀφανοῦς*».

Παρατήρηση

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στα **Αρχαία Ελληνικά** γίνεται ευρύτατη χρήση απαρεμφάτων και μετοχών, που συχνά αντικαθιστούν κύριους όρους της πρότασης ή συμπληρώνουν την πρόταση (**συνθετικός λόγος**).

Οἱ δὲ Ἐπιδάμνιοι ὄντες
ἐν τῇ πόλει
ἐπειδὴ ἐπιέζοντο,
πέμπουσι πρέσβεις
ἐς τὴν Κέρκυρα,
ὡς οὖσαν μητρόπολιν,
δεόμενοι
μὴ περιορᾶν σφᾶς φθειρομένους,
ἀλλὰ ξυναλλάξαι
τούς τε φεύγοντας σφίσι
καὶ καταλῦσαι τὸν πόλεμον τῶν
βαρβάρων.

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

5^η πρ.: «*και γυρνώντας ... γη*»: Δευτερεύουσα αναφορική.

Εδώ, ο σύνδ. «*και*» δε συνδέει την τελευταία πρόταση με την προηγούμενη αιτιολογική «*επειδή είχε δυσκολίες*», αλλά με την αναφορική «*που άφησε το μικρό ιδιωτικό πλανήτη του*». Γι' αυτό το λόγο πριν από τον «*και*» τίθεται κόμμα (,).

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Στα **Νέα Ελληνικά** τα απαρέμφατα και οι μετοχές της αρχαίας γίνονται αυτοτελείς προτάσεις (**αναλυτικός λόγος**).

Οι Επιδάμνιοι όμως **που έμεναν** μέσα στην πόλη (δηλαδή οι δημοκρατικοί), επειδή βρίσκονταν σε δύσκολη θέση, έστειλαν πρέσβεις στην Κέρκυρα, **ως μητρόπολη που ήταν, παρακαλώντας** (τους Κερκυραίους) **να μην ανέχονται να καταστρέφονται, αλλά να συμφιλώσουν τους εξόριστους μαζί τους και να θέσουν τέρμα στον πόλεμο με τους βαρβάρους.**

Θουκυδ. Ιστορία, 24, ΙΙ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

1. Να χωρίσετε το κείμενο σε περιόδους και ημιπεριόδους.

«Μετὰ δὲ ταῦτα οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον ἦλθεν ἐξ Ἀθηνῶν Θυμοχάρης ἔχων ναῦς ὀλίγας· καὶ εὐθὺς ἐνανυμάχησαν αὐθις Λακεδαιμόνιοι καὶ Ἀθηναῖοι, ἐνίκησαν δὲ Λακεδαιμόνιοι ἡγουμένου Ἀγησανδρίδου. μετ' ὀλίγον δὲ Δωριεὺς ὁ Διαγόρου ἐκ Ῥόδου εἰς Ἑλλάσποντον εἰσέπλει ἀρχομένου χειμῶνος τέτταρσι καὶ δέκα ναυσὶν ἅμα ἡμέρα. κατιδὼν δὲ ὁ τῶν Ἀθηναίων ἡμεροσκόπος ἐσήμηνε τοῖς στρατηγοῖς, οἱ δὲ ἀνηγάγοντο ἐπ' αὐτὸν εἴκοσι ναυσὶν, ἃς ὁ Δωριεὺς φυγῶν πρὸς τὴν γῆν ἀνεβίβαζε τὰς αὐτοῦ τριήρεις, ὡς ἦνυτε, περὶ τὸ Ῥοίτειον.»

Ξενοφ. Ἑλληνικά Α', Ι §1-2

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Πόσες και ποιες προτάσεις εντοπίζετε στα κείμενα;

«Καίτοι πῶς αὐτοῖς χρή συγγνώμην ἔχειν, ὅταν ὁρᾶτε τὰς μὲν ναῦς, ὧν ἦρχον οὗτοι, δι' ἀπορίαν χρημάτων καταλυομένας καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγας γιγνομένας, τούτους δὲ πένητας καὶ ἀπόρους ἐκπλεύσαντας οὕτως ταχέως πλείστην τῶν πολιτῶν οὐσίαν κεκτημένους;»

Λυσ. Κατὰ Ἐργοκλέους, Ἐπίλογος 2

«Τοῦ δ' αὐτοῦ χειμῶνος οἱ Πλαταιῆς (ἔτι γὰρ ἐπολιορκοῦντο ὑπὸ τῶν Πελοποννησίων καὶ Βοιωτῶν) ἐπειδὴ τῷ τε σίτῳ ἐπιλείποντι ἐπιέζοντο καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν οὐδεμία ἐλπίς ἦν τιμωρίας οὐδὲ ἄλλη σωτηρία ἐφαίνετο, ἐπιβουλεύουσιν αὐτοῖ τε καὶ Ἀθηναίων οἱ ξυμπολιορκοῦμενοι πρῶτον μὲν πάντες ἐξελθεῖν καὶ ὑπερβῆναι τὰ τείχη τῶν πολεμίων, ἦν δύνωνται βιάσασθαι, ἐσηγησαμένων τὴν πείραν αὐτοῖς Θεαινέτου τε τοῦ Τολμίδου ἀνδρὸς μάντεως καὶ Εὐπομπίδου τοῦ Δαίμαχου, ὃς καὶ ἐστρατήγει· ἔπειτα οἱ μὲν ἡμίσεις ἀπώκνησάν πως τὸν κίνδυνον μέγαν ἡγησάμενοι, ἐς δὲ ἄνδρας διακοσίους καὶ εἴκοσι μάλιστα ἐνέμειναν τῇ ἐξόδῳ ἐθελονταὶ τρόπῳ τοιῷδε.»

Θουκ. ΙΙΙ 20, 1-2

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....